

EUROPOS DUOMENŲ APSAUGOS PRIEŽIŪROS PAREIGŪNAS

Europos duomenų apsaugos priežiūros pareigūno nuomonės dėl laisvės, saugumo ir teisingumo erdvės plėtros ateiityje santrauka

(Visą šios nuomonės tekstą anglų, prancūzų ir vokiečių kalbomis galima rasti EDAPP svetainėje www.edps.europa.eu)

(2014/C 224/04)

1. ĮVADAS

1. Šios nuomonės tikslas – visų ES institucijų veikloje visapusiškiau numatant privatumo ir duomenų apsaugos aspektus, papildyti kuriamą ES politiką, susijusią su laisvės, saugumo ir teisingumo erdve. Ši nuomonė — tai reakcija į du komunikatus dėl teisingumo ir vidaus reikalų ateities⁽¹⁾, kuriuos Komisija priėmė 2014 m. kovo 11 d., taip pat 2014 m. balandžio 22 d. Europos Parlamento priimtą rezoliuciją dėl Stokholmo programos peržiūros ir Taryboje vykstančias diskusijas, ir ja siekiama padėti Europos Vadovų Tarybai pirmą kartą pagal SESV 68 straipsnį priimti teisėkūros ir veiksmų plano strategines gaires.
2. Tai labai svarbus momentas, susijęs su ES vaidmeniu sprendžiant teisingumo ir vidaus reikalus. Netrukus pasibaigs Lisabonos sutartyje nustatytas pereinamasis laikotarpis, po kurio Komisijos įgaliojimai pradėti pažeidimo procedūras ir Europos Teisingumo Teismo įgaliojimai bus pradėti visapusiškai taikyti ES teisės aktams, reglamentuojantiems policijos ir teismo bendradarbiavimo baudžiamosiose bylose klausimus⁽²⁾. Pagal Sutartį ES pagrindinių teisių chartijai suteiktas pirminio teisės akto statusas, o Teisingumo Teismas vėliausiuose savo sprendimuose išaiškino apribojimus, kurie taikomi teisės aktų leidėjo veiksmų laisvei nustatant šias teises ribojančias priemones⁽³⁾.
3. Be to, pastaruosius penkerius metus aktyviau nei kada nors anksčiau diskutuojama privatumo ir duomenų apsaugos klausimais. 2012 m. sausio mėn. Komisija pateikė pasiūlymą dėl dokumentų rinkinio, kuriuo reformuojami ES duomenų apsaugą reglamentuojantys teisės aktai⁽⁴⁾. Nuo 2013 m. birželio mėn. atskleidus informaciją apie masinį JAV ir kitų žvalgybos tarnybų vykdomą fizinių asmenų ES stebėjimą, buvo sugriautas pasitikėjimas asmeninės informacijos konfidencialumu. Visai neseniai, 2014 m. balandžio mėn., Teisingumo Teismas, viename iš kelių nurodytų sprendimų, panaikino Duomenų saugojimo direktyvą⁽⁵⁾ dėl to, kad joje buvo pernelyg ribojamos pagrindinės teisės. ES lygmens veiksmai duomenų apsaugos srityje įgavo pasaulinę svarbą, ir tai, pvz., patvirtina su duomenų apsaugos sistema susijusios reformos tarptautinis mastas ir lobistinės veiklos aktyvumas, kuri lėmė tai, kad pirmojo svarstymo Europos Parlamente metu buvo pateikta apytiksliai 4 000 pakeitimų⁽⁶⁾.

⁽¹⁾ Žr. šios nuomonės 8 punktą.

⁽²⁾ Pereinamojo laikotarpio nuostatos nustoja galioti 2014 m. gruodžio 1 d.; Lisabonos sutarties Protokolo Nr. 36 dėl pereinamojo laikotarpio nuostatų 10 straipsnis.

⁽³⁾ Šiomis aplinkybėmis žr. 2010 m. lapkričio 9 d. Teisingumo Teismo sprendimą (didžioji kolegija) *Schecke ir Eifert* (sujungtos bylos C-92/09 ir C-93/09), o ypač 2014 m. balandžio 8 d. Teisingumo Teismo sprendimą *Digital Rights Ireland ir Seitlinger* (sujungtos bylos C-293/12 ir C-594/12). Pirmojoje byloje Teisingumo Teismas taip pat atkreipė dėmesį į poreikį, kad teisės aktų leidėjas, nustatydamas konkrečią priemonę, tinkamai apsvaistytų mažiau teises ribojančias alternatyvas.

⁽⁴⁾ COM(2012) 11 final; COM(2012) 10 final.

⁽⁵⁾ 2006 m. kovo 15 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2006/24/EB dėl duomenų, generuojamų arba tvarkomų teikiant viešai prieinamas elektroninių ryšių paslaugas arba viešuosius ryšių tinklus, saugojimo ir iš dalies keičianti Direktyvą 2002/58/EB (OL L 105, 2006 4 13, p. 54).

⁽⁶⁾ Pasibaigus pirmajam svarstymui, Europos Parlamentas 2014 m. kovo 12 d. priėmė teisėkūros rezoliuciją dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl fizinių asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo (Bendrasis duomenų apsaugos reglamentas) (COM(2012)0011 – C7-0025/2012–2012/0011(COD)) (Įprasta teisėkūros procedūra: pirmasis svarstymas).

4. Neabejotina, kad strateginių gairių taikymo laikotarpiu teisingumo ir vidaus reikalų srityje veikiantys politikos formuotojai ir teisės aktų leidėjai susidurs su vis svarbesniais teisiniais, technologiniais ir visuomeniniais uždaviniais. Be to, naujos Europos Vadovų Tarybos gairės suteikia galimybę pareikšti ketinimą atkurti pasitikėjimą ES gebėjimais užtikrinti veiksmingą fizinių asmenų apsaugą. Dėl šios priežasties siūlome, kad naujose gairėse Europos Vadovų Taryba aiškiai aptartų šiuos teminius klausimus:
- a. didelį tvarkomų asmens duomenų kiekį, kurio reikalaujama pagal daugumą ES teisės aktų ir laisvės, saugumo ir teisingumo erdvės politiką;
 - b. bet kokios priemonės, nepadedančios užtikrinti pagarbos pagrindinėms teisėms, pažeidžiamumą, kuri patvirtino Duomenų saugojimo direktyva; tą patį galima pasakyti apie kitas įgyvendinamas iniciatyvas, pvz., „pažangiai valdomų sienų“ dokumentų rinkinį⁽¹⁾, ir įvairias su keleivių duomenų įrašais susijusias priemones⁽²⁾;
 - c. poreikį kuo greičiau sukurti griežtą ir atnaujintą ES duomenų apsaugos sistemą, kuri, be kita ko, būtų naudojama kaip ES išorės politikos orientyras, ir
 - d. poreikį įtraukti privatumo ir duomenų apsaugos aspektus į bet kokią naują kuriamą politiką ir teisės aktus laisvės, saugumo ir teisingumo srityje.
5. Atsižvelgdami į tai, kad panašią nuomonę pateikėme prieš penkerius metus, šioje nuomonėje siūlome pagal naują bendradarbiavimo formą dirbti su ES institucijomis siekiant pagerinti teisės aktų kokybę duomenų apsaugos požiūriu⁽³⁾.

6. IŠVADOS IR REKOMENDACIJOS

36. ES veiksmų laisvės, saugumo ir teisingumo erdvėje papildoma nauda dažnai abejojama, visų pirma tokias abejones išreiškia valstybės narės. Vis dėlto naudą suteikia nuoseklus požiūris užtikrinimas, pvz., sukuriant proporcingas tarpusavyje sąveikaujančias sistemas, kurios vienu metu gali būti naudingos ne tik saugumo, bet ir duomenų apsaugos požiūriu. Mūsų nuomone, naujos strateginės gairės suteikia puikią galimybę institucijoms apibendrinti įgytą patirtį ir sukurti priemonių rinkinį, padėsiantį ištaisyti dažnai netinkamas apsaugos priemones, susijusias su pagrindine teise į duomenų apsaugą.
37. ES turi parodyti, kad per pastaruosius penkerius metus ji įgijo patirties, kad ji negali nustatyti priemonių, kuriomis, atidžiau jas išnagrinėjus, ne tik ribojamos pagrindinės teisės, bet ir netenkinami būtinumo ir proporcingumo reikalavimai. Komisija ne kartą nurodė, kad dabar ES politikos ir teisės aktų pagrindu turi būti Pagrindinių teisių chartija. EDAPP yra pasirengęs padėti vykdyti šį procesą.
38. Naujos Europos Vadovų Tarybos gairės suteikia palankią progą Sąjungai parodyti savo ketinimus atkurti pasitikėjimą jos gebėjimais užtikrinti veiksmingą fizinių asmenų apsaugą. Dėl šios priežasties siūlome, kad naujose gairėse Europos Vadovų Taryba aiškiai aptartų šiuos teminius klausimus:
- a. didelį tvarkomų asmens duomenų kiekį, kurio reikalaujama pagal daugumą ES teisės aktų ir laisvės, saugumo ir teisingumo erdvės politiką;
 - b. bet kokios priemonės, nepadedančios užtikrinti pagarbos pagrindinėms teisėms, pažeidžiamumą, kuri patvirtino Duomenų saugojimo direktyva; tą patį galima pasakyti apie kitas įgyvendinamas iniciatyvas, pvz., „pažangiai valdomų sienų“ dokumentų rinkinį, ir įvairias su keleivių duomenų įrašais susijusias priemones;

(1) Žr. 2013 m. liepos 18 d. EDAPP nuomonę dėl reglamento, kuriuo sukuriama atvykimo ir išvykimo sistema (angl. EES), pasiūlymo ir reglamento, kuriuo sukuriama registruotų keliautojų programa (angl. RTP), pasiūlymo.

(2) Tai apima ES keleivio duomenų įrašo sistemą (COM(2011) 32 final) ir galimą pasiūlymą dėl keleivio duomenų perdavimo trečiosioms valstybėms (http://ec.europa.eu/smart-regulation/impact/planned_ia/docs/2014_home_004_transfer_pnr_data_3rd_countries_en.pdf (prisijungta 2014 m. birželio 3 d.)).

(3) Bendresnio pobūdžio informacija apie šį požiūrį pateikiama 2014 m. EDAPP politiniame dokumente „EDAPP — ES institucijų patarėjas politikos ir teisėkūros klausimais. Dešimties metų patirtis“ (skelbiamas EDAPP svetainėje).

- c. poreikį kuo greičiau sukurti griežtą ir atnaujintą ES duomenų apsaugos sistemą, kuri, be kita ko, būtų naudojama kaip ES išorės politikos orientyras, ir
- d. poreikį įtraukti privatumo ir duomenų apsaugos aspektus į bet kokią naują kuriamą politiką ir teisės aktus laisvės, saugumo ir teisingumo srityje.
39. Privatumo ir duomenų apsaugos aspektus galima visapusiškai numatyti kuriant bet kokią naują politiką ir teisės aktus laisvės, saugumo ir teisingumo srityje, ir tai būtų galima užtikrinti:
- numatant, kad duomenų apsaugos aspektai būtų aptariamai atliekant bendro pobūdžio poveikio vertinimus,
 - įgyvendinant politinius uždavinius, įvertinti alternatyvias mažiau teises ribojančias priemones,
 - gerinant duomenų kokybę ir stiprinant duomenų subjektų teises ir teisių gynimo priemones,
 - įvertinant poreikio keistis informacija ir įgyvendinamų politinių uždavinių pusiausvyrą ir
 - užtikrinant, kad tarptautiniuose susitarimuose su trečiosiomis valstybėmis būtų gerbiama ES fizinių asmenų teisė į duomenų apsaugą.

Priimta Briuselyje 2014 m. birželio 4 d.

Peter HUSTINX

Europos duomenų apsaugos priežiūros pareigūnas
